

УДК 338.482.2

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧОЇ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лазарева А. П., асистент кафедри економіки та фінансово-економічної безпеки Маріупольський державний університет, Маріуполь

Лазарева А.П. Особливості економічної безпеки підприємств туристичної сфери.

В статті визначено особливості економічної безпеки підприємств туристичної сфери. Зокрема, розкрито сутність визначення економічної безпеки саме туристичного підприємства. Перераховано основні складові економічної безпеки в туризмі (економічна безпека країни; економічна безпека туристско-рекреаційного комплексу; економічна безпека туристської дестинацій; економічна безпека підприємств сфери туризму; економічна безпека особи (туриста, місцевого мешканця), відповідно до об'єктів безпеки. Також, з функціональної спрямованості розкрито такі складові економічної безпеки туризму як: фінансова складова, техніко-технологічна складова, охоронна складова, інформаційна складова, політико-правова складова, екологічна складова, інтелектуально-кадрова складова. Наведено схему впливу державного управління на стан економічної безпеки туристичних підприємств. Представлено матрицю «Економічна безпека туристичного підприємства – Ризик», яка базується на розподілі туристичних підприємств за зонами ризику, і діапазонів відстані до еталонної точки інтегрального показника економічної безпеки туристичних підприємств. Розкрито можливі заходи підвищення економічної безпеки сфери туризму: підвищення конкурентоспроможності туристських дестинацій на внутрішньому і міжнародному ринках шляхом, стійкий розвиток туризму внаслідок, скорочення сезонності попиту за рахунок, використання в процесі виробництва туристської послуги продуктів і товарів місцевого виробництва, розвиток внутрішнього і в'їзного туризму.

Lazareva A. Features of economic security of enterprises of tourist sphere.

The features of economic security of enterprises of tourist sphere are certain in the article. In particular, essence of determination of economic security exactly of tourist enterprise is exposed. The basic constituents of economic security are enumerated in tourism (economic security of country; economic security of tourist-rekreasiynogo complex; economic security of tourist destinations; economic security of enterprises of sphere of tourism; economic security of face (of tourist, local habitant), in accordance with the objects of safety. Also, from a functional orientation such constituents of economic security of tourism are exposed as: financial constituent, technical and technological constituent, protective constituent, informative constituent, political and legal constituent, ecological constituent, intellectually-skilled constituent. The chart of influence of state administration is brought around to the state of economic security of tourist enterprises. A matrix is presented «Economic security of tourist enterprise is Risk», that is based on distribution of tourist enterprises after the zones of risk, and ranges of distance to the standard point of integral index of economic security of tourist enterprises. The possible measures of increase of economic security of sphere of tourism are exposed: increase of competitiveness of tourist destinations on internal and international markets by a way, steady development of tourism as a result of, reduction of seasonality of demand for an account, use in the process of production of tourist service of foods and commodities of local production, development of internal and entrance tourism.

Лазарева А. П. Особенности экономической безопасности предприятий туристической сферы.

В статье определены особенности экономической безопасности предприятий туристической сферы. В частности, раскрыта сущность определения экономической безопасности именно туристического предприятия. Перечислены основные составляющие экономической безопасности в туризме (экономическая безопасность страны; экономическая безопасность туристическо-рекреационного комплекса; экономическая безопасность туристской дестинаций; экономическая безопасность предприятий сферы туризма; экономическая безопасность лица (туриста, местного жителя), в соответствии с объектами безопасности. Также, из функциональной направленности раскрыты такие составляющие экономической безопасности туризма как: финансовая составляющая, технико-технологическая составляющая, охранительная составляющая, информационная составляющая, политико-правовая составляющая, экологическая составляющая, интеллектуально-кадровая составляющая. Приведена схема влияния государственного управления на состояние экономической безопасности туристических предприятий. Представлена матрица «Экономическая безопасность туристического предприятия - Риск», которая базируется на распределении туристических предприятий за зонами риска, и диапазонов расстояния к эталонной точке интегрального показателя экономической безопасности туристических предприятий. Раскрыты возможные мероприятия повышения экономической безопасности сферы туризма: повышение конкурентоспособности туристских дестинаций на внутреннем и международном рынках путем, устойчивое развитие туризма в результате, сокращение сезонности спроса за счет, использование в процессе производства туристской услуги продуктов и товаров местного производства, развитие внутреннего и въездного туризма.

Постановка проблеми. У нинішніх умовах господарювання туристичне підприємство розглядається як відкрита система, що функціонує в нестабільному та динамічному зовнішньому середовищі, яке створює загрози та небезпеки ефективного господарювання суб'єктів туристичної діяльності. В умовах невизначеності та мінливості зовнішнього середовища проблема забезпечення економічної безпеки туристичних підприємств, яка значною мірою визначається ефективною системою захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз, є достатньо актуальною та є одним з пріоритетів сучасних наукових досліджень. [1]

Аналіз останніх публікацій. Питанням забезпечення економічної безпеки підприємств нині присвячено праці багатьох вчених, а саме: О.В. Ареф'єва, Т.Г. Васильців, А.О. Заїчковський, О.В. Заноско, Т.М. Іванюта, С.М. Ілляшенко, Д. Ковальов, О.М. Кальченко, Г.В. Козаченко, О.В. Кокорєва, Н.В. Корж, Т.С. Покропивний, Т.В. Руда, Т. Сухорукова, С.М. Шкарлет та ін.

Мета статі – визначити сутність, складові економічної безпеки підприємств туристичної сфери, виявити можливі загрози зниження економічної безпеки та визначити заходи її підвищення.

Виклад основного матеріалу. Сутність економічної безпеки розвитку туристичних підприємств полягає в забезпеченні найкращого використання ресурсів для запобігання загрозам підприємству, створенні умов ефективного функціонування й забезпечення стійкого стану щодо зовнішніх і внутрішніх змін середовища. Стійкість підприємства пропонується співвіднести з розрахунком рівноважно безпечного стану, для якого характерна збалансованість загроз і протидій у рамках життєвого простору підприємства. [2]

Відповідно до об'єктів безпеки туристичної сфери виділяють наступні складові економічної безпеки в туризмі: економічна безпека країни; економічна безпека туристско-рекреаційного комплексу; економічна безпека туристської дестинацій; економічна безпека підприємств сфери туризму; економічна безпека особи (туриста, місцевого мешканця).

У туристичній сфері загрози безпеці суб'єктів туристичної діяльності можна визначити як поняття, що характеризує дію, процес або явище, в результаті яких виникає

можливість зниження конкурентоспроможності туристичного продукту, що призводить до зменшення попиту на нього, недоотримання очікуваної величини прибутку або понесення збитків підприємством. [1]

Залежно від функціональної спрямованості можна виділити наступні складові економічної безпеки туристичних підприємств: [1]

1. Фінансова складова: економічна невизначеність та світові економічні кризи; високі темпи інфляції; несвоєчасне та неповне фінансування програм щодо розвитку туризму; мінливість валютних курсів; нестабільність умов оподаткування суб'єктів туристичної діяльності; банкрутство або неплатоспроможність контрагентів; коливання цін на складові туристичного продукту; зниження купівельної спроможності потенційних споживачів туристичного продукту; низький рівень інвестицій у туристичну сферу; неефективне фінансове планування, слабкий контроль за фінансовими потоками.

2. Техніко-технологічна складова: недостатній рівень застосування туристичними підприємствами новітніх комп'ютерних та комунікаційних технологій, інноваційних розробок; моральне та фізичне старіння матеріально-технічної бази туристичної сфери; неповна завантаженість потужностей; недостатня розвинутість ринкової інфраструктури; можливість виходу на ринок конкурентів з якісно новими туристичними продуктами, що ґрунтуються на використанні новітніх технологій.

3. Інтелектуально-кадрова складова: низький рівень кваліфікації персоналу; низький рівень менеджменту на підприємстві; використання недосконалих форм і методів організації праці і виробництва; низька корпоративна культура; соціальна незабезпеченість працівників.

4. Інформаційна складова: неможливість своєчасного отримання необхідної інформації про туристичні маршрути, туристичні продукти тощо; неможливість своєчасного отримання необхідної інформації від партнерів; підрив репутації підприємства.

5. Політико-правова складова: міжнародні політичні або військові конфлікти; політична нестабільність всередині країни; ускладнення візового режиму або обмеження виїзду чи в'їзду громадян; загрози законодавчо-правового характеру (наприклад, зміни законодавства у сфері ліцензування та сертифікації суб'єктів туристичної діяльності); несприятлива державна туристична політика; професіоналізм юридичних робітників підприємства.

6. Екологічна складова: природні або техногенні катастрофи; несприятливі погодні умови; недотримання суб'єктами туристичної діяльності чинних екологічних норм і стандартів; штрафкування і скасування ліцензій за порушення екологічних норм і стандартів.

7. Охоронна складова: небезпека туристичних маршрутів; фізична небезпека туристів; фізична небезпека працівників підприємства; недостатня захищеність майна та інформаційних ресурсів підприємства від негативних впливів.

Я ми бачимо, існує достатньо велика кількість загроз для економічної безпеки підприємства. Тому необхідно приймати ефективні управлінські рішення для мінімізації цих загроз. Таким чином, необхідно, щоб існувала певна система забезпечення економічної безпеки туристичного підприємства, в якій велике значення буде мати вплив державного управління в сфері туризму.

Система державного управління охоплює такі складові елементи [3]:

а) суб'єкти управління, тобто органи виконавчої влади;

б) об'єкти управління, тобто сфери та галузі суспільного життя, що перебувають під організуючим впливом держави;

в) управлінська діяльність (процес), тобто певного роду суспільні відносини, через які реалізуються численні прямі та зворотні зв'язки між суб'єктами і об'єктами управління.

На рис. 1 наведено схему впливу державного управління на стан економічної безпеки туристичних підприємств.

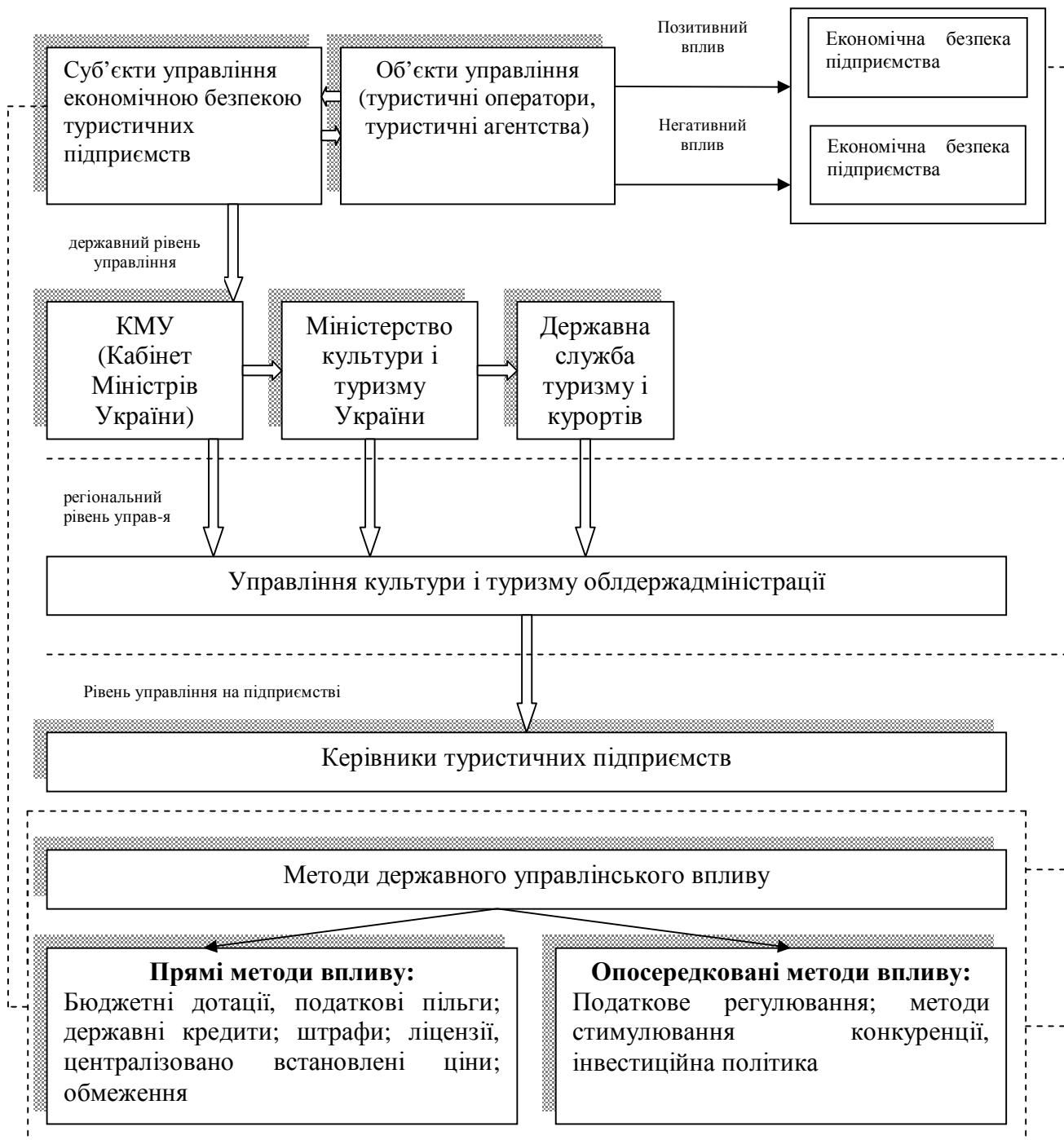

Рисунок 1. Схема впливу державного управління на стан економічної безпеки туристичних підприємств [4]

Для впровадження ефективної системи підтримки економічної безпеки туристичних підприємств, як з боку держави, так і керівництва підприємства, необхідно постійно проводити моніторинг ризиків та загроз та проводити оцінку рівня економічної безпеки.

За допомогою інтегрального показника економічної безпеки туристичного підприємства можна свідчити про рівень його захищеності від ризиків і загроз. Для прискорення прийняття ефективних управлінських рішень Кокорева О.В. пропонує

використовувати матрицю «Економічна безпека туристичного підприємства – Ризик» (рис. 1), що базується на розподілі туристичних підприємств за зонами ризику (на основі діапазонів ймовірності ризику за Чебишевим В.І.), і діапазонів відстані до еталонної точки інтегрального показника економічної безпеки туристичних підприємств ($I_{ЕБТП}$). [5]

Таблиця 1 – Матриця «Економічна безпека туристичного підприємства – Ризик» [5]

Діапазон відстані до еталонної точки $I_{ЕБТП}$	0,0-0,2 Високий рівень ЕБТП	0,21-0,3 припустимий рівень ЕБТП	0,31-0,4 середній рівень ЕБТП	0,41-0,6 низький рівень ЕБТП	0,61-0,8 критичний рівень ЕБТП	0,81-1,0 катастрофічний рівень ЕБТП
Діапазон ймовірностей ризику						
0,0-0,1 мінімальний	Підтримка рівня ЕБТП на основі прийняття ризику; кластерна форма співробітництва		Пошук слабких складових ендегенної компоненти ЕБТП та впровадження заходів щодо управління ризику			
0,1-0,3 невисокий						
0,3-0,4 середній	Впровадження заходів щодо мінімізації ризиків (хеджування, диверсифікація); кластерна форма співробітництва		Пошук слабких складових ендегенної компоненти ЕБТП та впровадження заходів щодо управління ризику			
0,4-0,6 високий	Передача ризиків; кластерна форма співробітництва		Рішення щодо антикризового управління ЕБТП			
0,6-0,8 максимальний	Впровадження заходів щодо мінімізації ризиків (хеджування, диверсифікація)					
0,8-1,0 критичний						

Необхідним чинником у досяжності економічної безпеки підприємств туристичної сфери є розробка стратегічного плану розвитку підприємства та визначення напрямів подолання загроз у випадку зниження економічної безпеки.

До заходів підвищення економічної безпеки сфери туризму можуть включати наступне:

- підвищення конкурентоспроможності туристських дестинацій на внутрішньому і міжнародному ринках шляхом: підвищення якості туристських товарів і послуг; поліпшення якості обслуговування та умов праці; створення сприятливого ділового середовища; розвиток бренд-менеджменту; підвищення рівня безпеки туристів і місцевого населення; формування професійних кадрів у сфері туризму;
- розвиток внутрішнього і в'їзного туризму;
- скорочення сезонності попиту за рахунок: розвитку позасезонних видів туризму (соціального, ділового, лікувального, подієвого); розвиток зимових видів туризму;
- використання в процесі виробництва туристської послуги продуктів і товарів місцевого виробництва;
- стійкий розвиток туризму внаслідок: збереження природної і культурної

спадщини; підтримку розвитку співпраці та поліпшення якості життя в умовах активного розвитку туризму; зменшення використання природних ресурсів і виробничих відходів; розвитку якісної екологічної туристської інфраструктури та розробки стандартів безпеки всіх послуг, що входять до складу туру, і особистої безпеки туриста.

Висновки: Таким чином, враховуючи розвиток туристичної сфери та її значний внесок в економіку країни є потреба впровадження заходів щодо підвищення ефективності функціонування підприємств цієї галузі. Ефективність підприємства, в свою чергу, вимагає високий рівень економічної безпеки. Тому виникла необхідність визначити особливості економічної безпеки підприємств туристичної сфери, її складових, управління економічною безпекою та визначення заходів щодо підвищення економічної ефективності туристичних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Кальченко О.М. Економічна безпека підприємств туристичної сфери / О.М. Кальченко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcl&j=11&id=19>
2. Корнієнко О.М. Управління економічною безпекою розвитку туристичного підприємства / О.М. Корнієнко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія. «економіка». Вип. 4 (2), 2010. – С. 112-116.
3. Вікіпедія [Електронний ресурс]/ [http://ru.wikipedia.org/wiki/Система державного управління](http://ru.wikipedia.org/wiki/Система_державного_управління).
4. Кокорева О.В. Економічна безпека туристичного підприємства в системі державного управління / О.В. Кокорева // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2011/02/098.pdf>
5. Кокорева О.В. Вдосконалення управління економічною безпекою туристичних підприємств на основі матриці «Економічна безпека туристичних підприємств – ризик» / О.В. Кокорева // Экономика Крыма № 1 (38), 2012. – С. 274-277.
6. Корж Н.В. Формування системи економічної безпеки індустрії туризму як складової стійкого розвитку туризму в Україні // Н.В. Корж, О.В. Заноско // Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/korz.htm

Ключові слова: туристичні підприємства, економічна безпека, туристско-рекреаційний комплекс, державне управління, матриця внутрішні та зовнішні загрози.

Ключевые слова: туристические предприятия, экономическая безопасность, туристско-рекреационный комплекс, государственное управление, матрица внутренние и внешние угрозы.

Keywords: tourism enterprises, economic security, the tourist-recreational complex governance matrix internal and external threats.

УДК 338.482.2

ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧОЇ БЕЗПЕКИ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лазарева А. П., асистент кафедри економіки та фінансово-економічної безпеки Маріупольський державний університет, Маріуполь

Лазарева А.П. Особливості економічної безпеки підприємств туристичної сфери.

В статті визначено особливості економічної безпеки підприємств туристичної сфери. Зокрема, розкрито сутність визначення економічної безпеки саме туристичного підприємства. Перераховано основні складові економічної безпеки в туризмі (економічна безпека країни; економічна безпека туристско-рекреаційного комплексу; економічна безпека туристської дестинацій; економічна безпека підприємств сфери туризму; економічна безпека особи (туриста, місцевого мешканця), відповідно до об'єктів безпеки. Також, з функціональної спрямованості розкрито такі складові економічної безпеки туризму як: фінансова складова, техніко-технологічна складова, охоронна складова, інформаційна складова, політико-правова складова, екологічна складова, інтелектуально-кадрова складова. Наведено схему впливу державного управління на стан економічної безпеки туристичних підприємств. Представлено матрицю «Економічна безпека туристичного підприємства – Ризик», яка базується на розподілі туристичних підприємств за зонами ризику, і діапазонів відстані до еталонної точки інтегрального показника економічної безпеки туристичних підприємств. Розкрито можливі заходи підвищення економічної безпеки сфери туризму: підвищення конкурентоспроможності туристських дестинацій на внутрішньому і міжнародному ринках шляхом, стійкий розвиток туризму внаслідок, скорочення сезонності попиту за рахунок, використання в процесі виробництва туристської послуги продуктів і товарів місцевого виробництва, розвиток внутрішнього і в'їзного туризму.

Lazareva A. Features of economic security of enterprises of tourist sphere.

The features of economic security of enterprises of tourist sphere are certain in the article. In particular, essence of determination of economic security exactly of tourist enterprise is exposed. The basic constituents of economic security are enumerated in tourism (economic security of country; economic security of tourist-rekreasiynogo complex; economic security of tourist destinations; economic security of enterprises of sphere of tourism; economic security of face (of tourist, local habitant), in accordance with the objects of safety. Also, from a functional orientation such constituents of economic security of tourism are exposed as: financial constituent, technical and technological constituent, protective constituent, informative constituent, political and legal constituent, ecological constituent, intellectually-skilled constituent. The chart of influence of state administration is brought around to the state of economic security of tourist enterprises. A matrix is presented «Economic security of tourist enterprise is Risk», that is based on distribution of tourist enterprises after the zones of risk, and ranges of distance to the standard point of integral index of economic security of tourist enterprises. The possible measures of increase of economic security of sphere of tourism are exposed: increase of competitiveness of tourist destinations on internal and international markets by a way, steady development of tourism as a result of, reduction of seasonality of demand for an account, use in the process of production of tourist service of foods and commodities of local production, development of internal and entrance tourism.

Лазарева А. П. Особенности экономической безопасности предприятий туристической сферы.

В статье определены особенности экономической безопасности предприятий туристической сферы. В частности, раскрыта сущность определения экономической безопасности именно туристического предприятия. Перечислены основные составляющие экономической безопасности в туризме (экономическая безопасность страны; экономическая безопасность туристическо-рекреационного комплекса; экономическая безопасность туристской дестинаций; экономическая безопасность предприятий сферы туризма; экономическая безопасность лица (туриста, местного жителя), в соответствии с объектами безопасности. Также, из функциональной направленности раскрыты такие составляющие экономической безопасности туризма как: финансовая составляющая, технико-технологическая составляющая, охранительная составляющая, информационная составляющая, политико-правовая составляющая, экологическая составляющая, интеллектуально-кадровая составляющая. Приведена схема влияния государственного управления на состояние экономической безопасности туристических предприятий. Представлена матрица «Экономическая безопасность туристического предприятия - Риск», которая базируется на распределении туристических предприятий за зонами риска, и диапазонов расстояния к эталонной точке интегрального показателя экономической безопасности туристических предприятий. Раскрыты возможные мероприятия повышения экономической безопасности сферы туризма: повышение конкурентоспособности туристских дестинаций на внутреннем и международном рынках путем, устойчивое развитие туризма в результате, сокращение сезонности спроса за счет, использование в процессе производства туристской услуги продуктов и товаров местного производства, развитие внутреннего и въездного туризма.

Постановка проблеми. У нинішніх умовах господарювання туристичне підприємство розглядається як відкрита система, що функціонує в нестабільному та динамічному зовнішньому середовищі, яке створює загрози та небезпеки ефективного господарювання суб'єктів туристичної діяльності. В умовах невизначеності та мінливості зовнішнього середовища проблема забезпечення економічної безпеки туристичних підприємств, яка значною мірою визначається ефективною системою захисту від внутрішніх та зовнішніх загроз, є достатньо актуальною та є одним з пріоритетів сучасних наукових досліджень. [1]

Аналіз останніх публікацій. Питанням забезпечення економічної безпеки підприємств нині присвячено праці багатьох вчених, а саме: О.В. Ареф'єва, Т.Г. Васильців, А.О. Заїчковський, О.В. Заноско, Т.М. Іванюта, С.М. Ілляшенко, Д. Ковальов, О.М. Кальченко, Г.В. Козаченко, О.В. Кокорєва, Н.В. Корж, Т.С. Покропивний, Т.В. Руда, Т. Сухорукова, С.М. Шкарлет та ін.

Мета статі – визначити сутність, складові економічної безпеки підприємств туристичної сфери, виявити можливі загрози зниження економічної безпеки та визначити заходи її підвищення.

Виклад основного матеріалу. Сутність економічної безпеки розвитку туристичних підприємств полягає в забезпеченні найкращого використання ресурсів для запобігання загрозам підприємству, створенні умов ефективного функціонування й забезпечення стійкого стану щодо зовнішніх і внутрішніх змін середовища. Стійкість підприємства пропонується співвіднести з розрахунком рівноважно безпечного стану, для якого характерна збалансованість загроз і протидій у рамках життєвого простору підприємства. [2]

Відповідно до об'єктів безпеки туристичної сфери виділяють наступні складові економічної безпеки в туризмі: економічна безпека країни; економічна безпека туристско-рекреаційного комплексу; економічна безпека туристської дестинацій; економічна безпека підприємств сфери туризму; економічна безпека особи (туриста, місцевого мешканця).

У туристичній сфері загрози безпеці суб'єктів туристичної діяльності можна визначити як поняття, що характеризує дію, процес або явище, в результаті яких виникає

можливість зниження конкурентоспроможності туристичного продукту, що призводить до зменшення попиту на нього, недоотримання очікуваної величини прибутку або понесення збитків підприємством. [1]

Залежно від функціональної спрямованості можна виділити наступні складові економічної безпеки туристичних підприємств: [1]

1. Фінансова складова: економічна невизначеність та світові економічні кризи; високі темпи інфляції; несвоєчасне та неповне фінансування програм щодо розвитку туризму; мінливість валютних курсів; нестабільність умов оподаткування суб'єктів туристичної діяльності; банкрутство або неплатоспроможність контрагентів; коливання цін на складові туристичного продукту; зниження купівельної спроможності потенційних споживачів туристичного продукту; низький рівень інвестицій у туристичну сферу; неефективне фінансове планування, слабкий контроль за фінансовими потоками.

2. Техніко-технологічна складова: недостатній рівень застосування туристичними підприємствами новітніх комп'ютерних та комунікаційних технологій, інноваційних розробок; моральне та фізичне старіння матеріально-технічної бази туристичної сфери; неповна завантаженість потужностей; недостатня розвинутість ринкової інфраструктури; можливість виходу на ринок конкурентів з якісно новими туристичними продуктами, що ґрунтуються на використанні новітніх технологій.

3. Інтелектуально-кадрова складова: низький рівень кваліфікації персоналу; низький рівень менеджменту на підприємстві; використання недосконалих форм і методів організації праці і виробництва; низька корпоративна культура; соціальна незабезпеченість працівників.

4. Інформаційна складова: неможливість своєчасного отримання необхідної інформації про туристичні маршрути, туристичні продукти тощо; неможливість своєчасного отримання необхідної інформації від партнерів; підрив репутації підприємства.

5. Політико-правова складова: міжнародні політичні або військові конфлікти; політична нестабільність всередині країни; ускладнення візового режиму або обмеження виїзду чи в'їзду громадян; загрози законодавчо-правового характеру (наприклад, зміни законодавства у сфері ліцензування та сертифікації суб'єктів туристичної діяльності); несприятлива державна туристична політика; професіоналізм юридичних робітників підприємства.

6. Екологічна складова: природні або техногенні катастрофи; несприятливі погодні умови; недотримання суб'єктами туристичної діяльності чинних екологічних норм і стандартів; штрафування і скасування ліцензій за порушення екологічних норм і стандартів.

7. Охоронна складова: небезпека туристичних маршрутів; фізична небезпека туристів; фізична небезпека працівників підприємства; недостатня захищеність майна та інформаційних ресурсів підприємства від негативних впливів.

Я ми бачимо, існує достатньо велика кількість загроз для економічної безпеки підприємства. Тому необхідно приймати ефективні управлінські рішення для мінімізації цих загроз. Таким чином, необхідно, щоб існувала певна система забезпечення економічної безпеки туристичного підприємства, в якій велике значення буде мати вплив державного управління в сфері туризму.

Система державного управління охоплює такі складові елементи [3]:

а) суб'єкти управління, тобто органи виконавчої влади;

б) об'єкти управління, тобто сфери та галузі суспільного життя, що перебувають під організуючим впливом держави;

в) управлінська діяльність (процес), тобто певного роду суспільні відносини, через які реалізуються численні прямі та зворотні зв'язки між суб'єктами і об'єктами управління.

На рис. 1 наведено схему впливу державного управління на стан економічної безпеки туристичних підприємств.

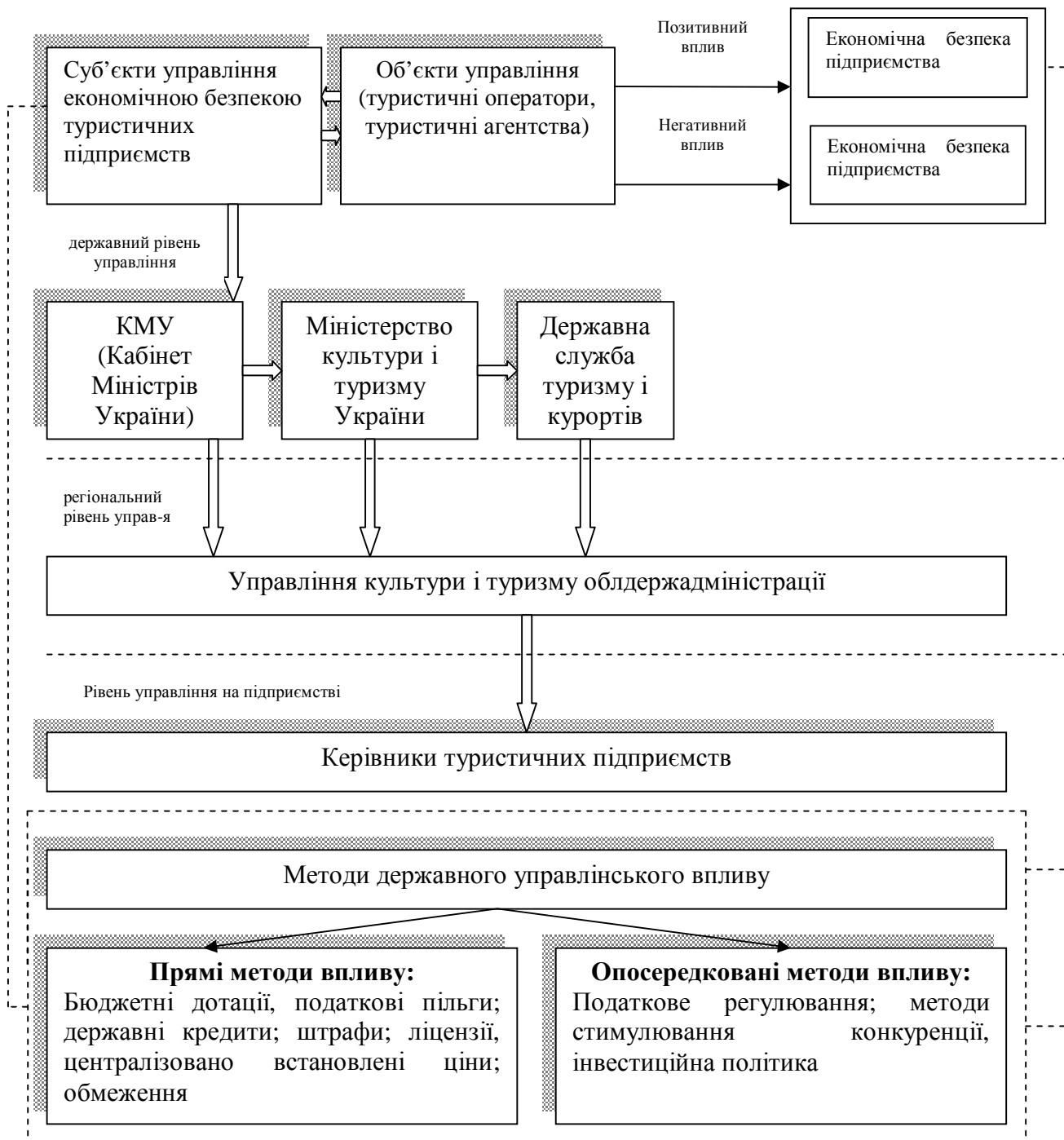

Рисунок 1. Схема впливу державного управління на стан економічної безпеки туристичних підприємств [4]

Для впровадження ефективної системи підтримки економічної безпеки туристичних підприємств, як з боку держави, так і керівництва підприємства, необхідно постійно проводити моніторинг ризиків та загроз та проводити оцінку рівня економічної безпеки.

За допомогою інтегрального показника економічної безпеки туристичного підприємства можна свідчити про рівень його захищеності від ризиків і загроз. Для прискорення прийняття ефективних управлінських рішень Кокорева О.В. пропонує

використовувати матрицю «Економічна безпека туристичного підприємства – Ризик» (рис. 1), що базується на розподілі туристичних підприємств за зонами ризику (на основі діапазонів ймовірності ризику за Чебишевим В.І.), і діапазонів відстані до еталонної точки інтегрального показника економічної безпеки туристичних підприємств ($I_{ЕБТП}$). [5]

Таблиця 1 – Матриця «Економічна безпека туристичного підприємства – Ризик» [5]

Діапазон відстані до еталонної точки $I_{ЕБТП}$	0,0-0,2	0,21-0,3	0,31-0,4	0,41-0,6	0,61-0,8	0,81-1,0
Діапазон ймовірностей ривня	Високий рівень ЕБТП	припустимий рівень ЕБТП	середній рівень ЕБТП	низький рівень ЕБТП	критичний рівень ЕБТП	катастрофічний рівень ЕБТП
0,0-0,1 мінімальний	Підтримка рівня ЕБТП на основі прийняття ризику; кластерна форма співробітництва		Пошук слабких складових ендогенної компоненти ЕБТП та впровадження заходів щодо управління рими			
0,1-0,3 невисокий						
0,3-0,4 середній	Впровадження заходів щодо мінімізації ризиків (хеджування, диверсифікація); кластерна форма співробітництва		Пошук слабких складових ендогенної компоненти ЕБТП та впровадження заходів щодо управління рими			
0,4-0,6 високий	Передача ризиків; кластерна форма співробітництва		Рішення щодо антикризового управління ЕБТП			
0,6-0,8 максимальний	Впровадження заходів щодо мінімізації ризиків (хеджування, диверсифікація)					
0,8-1,0 критичний						

Необхідним чинником у досяжності економічної безпеки підприємств туристичної сфери є розробка стратегічного плану розвитку підприємства та визначення напрямів подолання загроз у випадку зниження економічної безпеки.

До заходів підвищення економічної безпеки сфери туризму можуть включати наступне:

- підвищення конкурентоспроможності туристських дестинацій на внутрішньому і міжнародному ринках шляхом: підвищення якості туристських товарів і послуг; поліпшення якості обслуговування та умов праці; створення сприятливого ділового середовища; розвиток бренд-менеджменту; підвищення рівня безпеки туристів і місцевого населення; формування професійних кадрів у сфері туризму;
- розвиток внутрішнього і в'їзного туризму;
- скорочення сезонності попиту за рахунок: розвитку позасезонних видів туризму (соціального, ділового, лікувального, подієвого); розвиток зимових видів туризму;
- використання в процесі виробництва туристської послуги продуктів і товарів місцевого виробництва;
- стійкий розвиток туризму внаслідок: збереження природної і культурної

спадщини; підтримку розвитку співпраці та поліпшення якості життя в умовах активного розвитку туризму; зменшення використання природних ресурсів і виробничих відходів; розвитку якісної екологічної туристської інфраструктури та розробки стандартів безпеки всіх послуг, що входять до складу туру, і особистої безпеки туриста.

Висновки: Таким чином, враховуючи розвиток туристичної сфери та її значний внесок в економіку країни є потреба впровадження заходів щодо підвищення ефективності функціонування підприємств цієї галузі. Ефективність підприємства, в свою чергу, вимагає високий рівень економічної безпеки. Тому виникла необхідність визначити особливості економічної безпеки підприємств туристичної сфери, її складових, управління економічною безпекою та визначення заходів щодо підвищення економічної ефективності туристичних підприємств.

Список використаних джерел:

1. Кальченко О.М. Економічна безпека підприємств туристичної сфери / О.М. Кальченко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vistnic.stu.cn.ua/index.pl?task=arcl&j=11&id=19>
2. Корнієнко О.М. Управління економічною безпекою розвитку туристичного підприємства / О.М. Корнієнко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія. «економіка». Вип. 4 (2), 2010. – С. 112-116.
3. Вікіпедія [Електронний ресурс]/ [http://ru.wikipedia.org/wiki/Система державного управління](http://ru.wikipedia.org/wiki/Система_державного_управління).
4. Кокорева О.В. Економічна безпека туристичного підприємства в системі державного управління / О.В. Кокорева // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/2011/02/098.pdf>
5. Кокорева О.В. Вдосконалення управління економічною безпекою туристичних підприємств на основі матриці «Економічна безпека туристичних підприємств – ризик» / О.В. Кокорева // Экономика Крыма № 1 (38), 2012. – С. 274-277.
6. Корж Н.В. Формування системи економічної безпеки індустрії туризму як складової стійкого розвитку туризму в Україні // Н.В. Корж, О.В. Заноско // Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/korz.htm

Ключові слова: туристичні підприємства, економічна безпека, туристско-рекреаційний комплекс, державне управління, матриця внутрішні та зовнішні загрози.

Ключевые слова: туристические предприятия, экономическая безопасность, туристско-рекреационный комплекс, государственное управление, матрица внутренние и внешние угрозы.

Keywords: tourism enterprises, economic security, the tourist-recreational complex governance matrix internal and external threats.